

SYNABA (Polish Translation)

Tytuł mojej pracy doktorskiej to "Ku Etyce Cnót: Czyn i Moralność w ujęciu Elizabeth Anscombe i Karola Wojtyły". Decydując się na badania z tego zakresu, musiałem poszukać odpowiedzi na tak kluczowe pytania jak: 1. Czy w filozofii Anscombe i Wojtyły można odnaleźć fundament etyki cnót? 2. Jak czyn i moralność ma się do etyki cnót? 3. Jakie wyzwania wiążą się z konstruowaniem etyki cnót na podstawie poglądów etycznych Anscombe i Karola Wojtyły? Oczywiście jest, że głównymi postaciami pracy są Elizabeth Anscombe i Karol Wojtyła, oboje będący filozofami moralności, choć należący do zupełnie odmiennych tradycji, odpowiednio analitycznej i tomistycznej. Głównym celem całego badania było odnalezienie pewnej syntezy dwóch omawianych podejść. Tak więc praca ta koncentruje się wokół teorii i praktyki etyki cnót, opierając się na różnorodnych źródłach historycznych; przede wszystkim jednak skupia się na stanowiskach Anscombe i Wojtyły oraz na tym, co w ich opinii powinno być fundamentem etyki cnót. Podjąłem również próbę uwypuklenia szacunku do tradycji klasycznej, który łączył obydwu protagonistów, jako że oboje opowiadali się za powrotem do argumentacji etycznej stosowanej przez Arystotelesa i Akwinatę, choć stosowali odmienne strategie w swoim podejściu do współczesnych sobie systemów etycznych.

Gdy idzie o metodologię, praca ta jest w głównej mierze opisowa, analityczna i dyskursywna. Jest opisowa, gdyż opiera się na materiałach źródłowych, czyniąc wybór omówień prac filozoficznych poczynając od Arystotelesa i jego koncepcji cnoty, poprzez średniowiecznego Akwinatę, aż do filozofów współczesnych, jak Philippa Foot, w końcu zaś – Elizabeth Anscombe i Karol Wojtyła oraz ich teoria czynu osobowego. Praca jest analityczna, ponieważ jej celem jest nakreślenie i zrozumienie psychologicznych podstaw etyki cnót u Etyki Anscombe oraz antropologicznych – u Karola Wojtyły. Jest dyskursywna, gdyż zawiera cały przekrój stanowisk, wchodzi w interakcję z czytelnikiem i stawia krytyczne pytania oraz tezy dotyczące etyki cnót.

Praca składa się z trzech rozdziałów. Rozdział Pierwszy rozpoczyna się przeglądem tradycji filozoficznych z zakresu etyki cnót. W rozdziale tym podjąłem próbę pokazania, że etyka cnót była uprawiana i praktykowana właściwie wszędzie, niezależnie od kontekstu kulturowego, podkreślając jednak, że współczesna etyka cnót odwołuje się wprost do koncepcji etycznych antyku greckiego, pomijając sekularyzm i oświecenie. W Rozdziale Drugim skupiłem się na pre – etycznych rozważaniach Elizabeth Anscombe na temat teorii czynu i etyki cnót zawartych w jej artykule „Współczesna Filozofia Moralna”, który opisywał elementy składowe czynu ludzkiego oraz sposób, w jaki jego właściwy opis jest determinowany przez czynniki psychologiczne, przede wszystkim przez motywację. W rozdziale tym zatem Anscombe jest ukazywana jako rzeczniczka wprowadzenia psychologii jako kluczowego terminu dla zrozumienia etyki cnót. W rozdziale trzecim omawiam antropologiczne podstawy etyki cnót wskazywane przez Karola Wojtyłę w jego koncepcji czynu moralnego zakorzenionego w osobie. Wykazałem, iż etyka cnót w ujęciu Wojtyły odzwierciedla jego poglądy ukazane w dwóch ważnych monografiach, *Miłość i Odpowiedzialność* oraz *Osoba i Czyn*. W *Miłości i*

Odpowiedzialności znajdują się załączki rozwijanego później personalizmu oraz próba dyskusji z utylitaryzmem; w późniejszej *Osobie i Czynie* Wojtyła kontynuuje poszukiwania antropologicznych (choć w gruncie rzeczy także metafizycznych) podstaw moralności. W toku badań okazało się, że w swoim ostatnim dziele filozoficznym, *Człowiek w polu odpowiedzialności*, bardzo wprost pisze o miejscu cnót w moralności. W tym rozdziale wyjaśniam, że ujęcia Wojtyły i Anscombe są w istocie podobne, pomimo tego, że nie korespondowali ze sobą – choć żyli w tym samym czasie. Co istotne, Wojtyła wykracza poza psychologiczną analizę przeżytego doświadczenia moralnego i podąża głębiej, analizując etyczną doniosłość życia moralnego, którą próbuje osadzić na fundamencie antropologicznym. Wojtyła buduje swoją etykę cnót na antropologii, Anscombe zaś – na psychologii. Wnioskiem mojej pracy jest, że zarówno dla Anscombe, jak i dla Wojtyły, etyka cnót mogłaby być osadzona na fundamencie zawierającym zarówno elementy psychologiczne widoczne u Anscombe, jak i zaczerpnięte od Wojtyły antropologiczne założenia personalizmu. W tym sensie, cnota konstytuuje osobę. Jednocześnie nie da się zaprzeczyć, że Anscombe i Wojtyła, tworząc swoje projekty etyczne, czynią to posługując się odmiennymi strategiami. Zdaniem Anscombe etyka cnót nie może się odejść bez psychologii moralnej, zdaniem Wojtyły zaś – antropologii filozoficznej, która odwołuje się do metafizyki osoby.